

Barbara Pregelj

INTERVJU Z BASKOVSKIMA USTVARJALCEMA

Med 11. in 15. novembrom 2018 sta na povabilo jesenskega dela Festivala Pranger in založbe Malinc Slovenijo obiskala priljubljeni in lansko jesen z najvišjo špansko nagrado za mladinsko književnost ovenčani baskovski avtor **Juan Kruz Igerabide** Sarasola in mlad baskovski literarni kritik, pesnik, prevajalec in predavatelj **Beñat Sarasola**. Avtorja sta se na dveh večjih večernih nastopih v Mariboru in na Bledu ter na srečanjih v vrtcih in osnovnih šolah po vsej Sloveniji srečala z več kot tisoč bralkami in bralci.

Igerabide je Slovenijo obiskal že večkrat, in sicer na povabilo Založbe Malinc, ki je med drugim izdala tudi prevode njegovih slikanic o dečku Joni in pesniško zbirko *S prstom na luni*. Državno nagrado za mladinsko književnost je priljubljeni pisatelj dobil za v baskovščini napisano slikanico *Abezedario titirijario: letren txotxongiloa* (*Abecednik pripovednik: marionetne črke*). Doslej je to nagrado prejela le ena baskovska avtorica, Mariasun Landa za mladinski roman *Krokodil pod posteljo* (slovenski prevod besedila je pri Založbi Malinc izšel leta 2012). Nagrada mu pomeni predvsem pohvalo za dolgoletno raziskovanje poezije z otroki, saj veliko časa posveča obiskovanju knjižnic in šol. Skromno in brez pompa je ob novici o nagradi dodal, da bi si od nagrade želel predvsem to, da bi mu odprla še kakšna nova založniška vrata.

Lanskoletnemu obisku Slovenije je sledil še naslednji intervju.

V slikanici Abezedario titirijario se na igriv način lotevate učenja abecede. Komisija za podelitev nagrade je v svoji utemeljitvi zapisala, da gre za »besedilo, ki svoje mojstrstvo kaže z uporabo pesniškega jezika, ki sega po tako različnih postopkih, kot so aliteracija ali prvine simbolizma, nonsens, absurd ali rodarijevska domišljija, in v katerih za nameček odmeva še baskovska ustna tradicija.« Kako takšno posebno besedilo po vaših izkušnjah učinkuje na ciljno publiko, otroke?

Igerabide: Besedilo v resnici ne krši slovničnih pravil, ampak se z njimi igra in jih presega. Knjiga je zamišljena v treh dimenzijah. Prva so pesniške igre z oblikami črk, kakršne lahko odkrijemo v naravi in vsakdanjih predmetih, vključno z našim telesom. Moj namen je bil abstraktne oblike abecede spremeniti v konkretno in vsakdanje. Skrivnost abecede ni v abstraktnem svetu, ampak sobiva z nami, v naši vsakdanjosti. Sledijo pesniške igre z zvoki črk. Tudi zvoki črk so v naravi in v tem,

kar nas obdaja (zvoki živali, predmetov, naravnih pojavov ...). Abeceda je odraz zvo- kov, ki nas obkrožajo, neke vrste glasbena partitura. Tretja plast besedila je lutkovno gledališče v naravi. Pri tem gre za način gledanja. Če naš pogled začne iskati črke v tem, kar nas obdaja, in če naša ušesa ulovijo zvoke črk, ki nas obdajajo, ustvarjamo neke vrste lutkovno gledališče. Zato smo črke pretvorili v animirane like v obliki rastlin, živali in predmetov.

Slikanico, ki je bila prevedena v vse uradne jezike Španije, ste prvotno napisali v baskovščini, ki je za vas zagotovo veliko več kot le materni jezik. Kakšen odnos imate do tega jezika, se vaš odnos z leti spreminja, prilagaja tudi glede na aktualne okoliščine?

Igerabide: V baskovščini pišem, ker je to zame najbolj naravno, to je moja prva izbira. V tem jeziku kulturno delujem, odkar ustvarjam. Med Francovo diktaturo sem bil deležen obveznega izobraževanja v španščini in španščine zaradi njenega velikega literarnega bogastva nikoli nisem nehal gojiti. Stik z baskovščino sem imel v otroštvu preko cerkve, pa tudi v družinskem okolju. Kasneje sem se z njo profesio- nalno ukvarjal na univerzi, kjer sem študiral baskovsko literaturo in jezik. To so bile srečne okoliščine, ki so zagotovo obogatilo moje literarno ustvarjanje.

Kakšen pa je vaš odnos do prevodov vaših del? Preverjate, kako na tuje bralstvo učinkujejo prevodi? Vas pri tem zanimajo tudi kulturne razlike, ki se kažejo pri prenosu v drug jezik in kulturo?

Literatura je tudi prevod, bodisi zaveden bodisi nezaveden, saj se že stoletja hrani s prevodi iz različnih jezikov in se ravno s pomočjo prevoda širi in oplaja. Umetnost prevajanja je ustvarjalno dejanje. Ko avtor ustvari novo delo, s tem v resnici poustvari vse, kar je pred tem nabral iz različnih prevodov. Ko nekdo drug prevede njegovo delo, s tem nadaljuje avtorjevo ustvarjanje in postane del ustvarjalnega procesa.

Imam neposredne izkušnje z bralci, ki govorijo različne jezike, še posebej s ti- stimi, ki govorijo euskero in španščino, pa tudi s francosko in slovensko govorečimi bralci. Ugotovil sem, da so čustveni odzivi na vsebino v različnih okoljih podobni; spreminjajo se določeni kulturni registri, ki pa so se z globalizacijo minimalizirali. Kljub temu me ta raznolikost kulturnih registrov zelo zanima in delam vse, kar je v moji moči, da sem v stiku z njimi. Gre za izkušnjo, ki človeka zelo bogati: po eni strani pride do potujitve, ki navdihuje literaturo, po drugi strani pa do srečanja z raznolikostmi, ki z novimi perspektivami hranijo tako pisatelja kot bralca.

Lahko poskusite opisati, kaj vas najpogosteje preseneti na obiskih v tujini? Katere so najbolj izstopajoče razlike oziroma odstopanja v odzivu, ki ga doživite v Španiji in v tujini (če te razlike sploh obstajajo)?

Odzivi otrok in komentarji so si v različnih državah zelo podobni. Kljub temu sem v Sloveniji zasledil večjo bralno disciplino, pa tega ne govorim iz prijaznosti. Mno- žična srečanja s stotinami učencev so čudovita. To je nekaj nepredstavljivega za večino krajev, ki jih obiskujem v Španiji in Franciji, kjer so najpogostejša srečanja z 20 ali 30 otroki (če gre za srečanja v knjižnicah, otroke spremljajo starši), kar se tudi

najbolje obnese. Velikim skupinam v Španiji ponujajo predvsem predstave (klovne, čarovnije, koncerte ipd.).

Pišete za otroke, mladino in odrasle. Zakaj se ne osredočite npr. zgolj na pisanje za otroke? Kaj bi pogrešali, če bi se odločili samo za eno od možnosti?

Igerabide: Ne nameravam nehati pisati za različne skupine bralcev. Največ pišem za otroke in v otroški literaturi se dobro počutim, gotovo je to zato, ker sem dobil veliko izkušenj s poučevanjem v osnovni šoli in kot oče (zdaj že tudi dedek). Otroška literatura mi dovoljuje veliko mero svobode. Po drugi strani pa nosim v sebi veliko eksistencialnih vprašanj in krutih ran, ki zahtevajo bolj »filozofsko« in kompleksno izražanje (vsaj jaz to tako občutim), predvsem v zvezi z zgodovinskim obdobjem, v katerem sem bil primoran živeti. To me vodi k pisanju eksistencialne in spiritualne poezije, včasih pa tudi k pisanju romana.

V baskovsko mladinsko poezijo ste vpeljali pesniško obliko haiku, ki ste jo preoblikovali tako, da ste jo povezali s koplo zaharro (staro kitico), obliko iz ljudske baskovske poezije, ki se je, podobno kot haiku, poiğravala s podobami, le da je imela namesto treh štiri verze. Zdi se, da zanimanja za zenovsko in vzhodnjaško filozofijo ne kažete zgolj v mladinski poeziji, temveč tudi v poeziji za odrasle. Imate za to poseben razlog? Od kod izhaja to vaše zanimanje?

Igerabide: V mladosti sem rad bral angažirano poezijo Otera, Celaye, Arestija, hkrati pa so me privlačili surrealizem, dadaizem in simbolisti, kot so Rimbaud, Baudelaire, Verlaine, Mallarmé ... Odkril sem Juana Ramóna Jiménez, Antonia Machada, Majakovskega, Puškina, Mandelstama, Audena, Eliota, E. Dinkinson, S. Plath ... V te avtorje sem bil zatopljen, ko sem odkril Baša, Isso, Busóna ..., kitajsko poezijo, npr. li bai ... t. i. golo poezijo z zelo preprostimi podobami, s katero sem neposredno eksperimentiral s svojimi osnovnošolskimi učenci in bil izjemno presenečen nad rezultati. To me je vodilo k temu, da sem začel tudi sam pisati preprosto poezijo, ki v sebi nosi globoka čustva tako za otroke kot tudi za odrasle. V nekaterih pesmih sem izbral obliko haikuja, tudi takšnega z daljšimi in svobodnejšimi kiticami, ki so se v določenih primerih rimale podobno kot baskovska kitica (*kopla zaharre*), ki je v načinu predstavljanja pesniške podobe precej podobna haikuju.

Vaš najbolj znan slikaniški lik je deček Jona. Šest slikanic, ki govorijo o junakovih čustvih in njegovem osebnem doživljanju, je prevedenih tudi v slovenščino. Zakaj je Joni uspelo osvojiti najmlajše občinstvo? Kakšne so vaše slovenske izkušnje? Se lahko tudi odrasli bralci poistovetimo s tem literarnim likom?

Igerabide: Zbirka o Joni temelji na literarnem izrazu otroških čustev, ki izvirajo iz strahu. Da se otroci zelo poistovetijo z Jono in njegovimi zgodbami, sem se lahko prepričal v različnih državah in v različnih jezikih. Mogoče je temu tako iz dveh razlogov. Po eni strani je v zbirki veliko komičnih prizorov iz vsakdanjega okolja, ki so otrokom blizu in v katerih se čustva izražajo preko izrazov, s katerimi se otroci poistovetijo, pa tudi s konstantno prisotnostjo govorice telesa. Po drugi strani pa je v vsaki zgodbi prisoten tudi proces literarne simbolike, ki izhaja iz ljudskega izročila

(volk, čarovnica, čarobni predmeti), a jo postavlja v sodoben kontekst. Otroci se poistovetijo s temi simboli, saj ustrezajo njihovemu magično-analognemu načinu razmišljanja.

Slikanice o Joni tematizirajo čustva, ki jim mladinska književnost v zadnjem času namenja precej pozornosti. Kako je z otroki govoriti o čustvih, ki so za vse nas tako pomembna?

Čustva so neločljivi del literature in umetnosti. Tradicionalne pravljice so polne čustev, ki se rodijo iz potrebe po preživetju: strahu. V mojem primeru gre za preplet omenjene tradicije in aktualnih zgodb, ki prebujajo in oživljajo čustva.

Sodobna mladinska literatura se večinoma omejuje le na opisovanje čustev in prav zaradi tega je veliko tovrstnih knjig zelo površinskih. Nekatere knjige pa nazorno in poglobljeno opisuje čustva tako, da jezik prilagajajo otrokom. V tem primeru gre bolj za filozofsko in esejistično približevanje čustvom. Drugačen pristop ponujata pripovedništvo in poezija, ki obujata globine psihe, preko katerih odkrivamo dele sebe, za katere nismo vedeli, da obstajajo. Sam se bolj nagibam k takšnemu načinu ustvarjanja. Četudi določeno čustvo odlično razložimo, ta razlaga nikoli ne doseže nežnosti in otenkov, ki sta jih zmožna ustvariti pripovedništvo ali poezija.

Ste izkušen prevajalec, v euskero ste prevedli nekaj svetovnih klasikov in poskrbeli za priredbe temeljnih, klasičnih besedil svetovne literature (Odiseje in Metamorfoz), prevedli ste tudi Čarovnika iz Oza, prevod je bil uvrščen na IBBY častno listo. V zadnjem času prevajate v euskero tudi slovenske avtorje (roman Brede Smolnikar Ko se tam gori olistajo breze in slikanico Petra Svetine Čudežni prstan, pesnike v okviru Festivala Pranger). Kako se znajdete v koži prevajalca? Kako se počutite, ko drugi prevajajo vašo literaturo?

Igerabide: Prevajanje je dejavnost, ki me spremlja od otroštva – zaradi dvojezičnega okolja (baskovski jezik je manjšinski) sem moral s tem živeti že kot otrok in tudi v kasnejših obdobjih svojega življenja. V manjšinskih kulturah, kot je naša, je prevod iz svetovne literature tako pomemben kot ustvarjanje samo: ne moreš razumeti enega brez drugega. To sicer ni novo, velik del starorimske književnosti namreč izhaja iz prevodov grške književnosti, za katero viri segajo deloma še v Indijo. Isto velja za srednji vek in druga literarna obdobja. To je univerzalni fenomen. Imaginarno-realna Borgesova knjižnica je zbirka večjezičnih besedil. Morda resnični Aleph temelji na popolnem prevodu, kar je, kot vemo, nemogoče. Po drugi strani pa je zame kot pisatelja to, da me nekdo prevede, velika čast. V španščino se sicer prevajam sam, saj je zame naravno, da se izražam v obeh jezikih. Pomaga mi bolje opredeliti lastne koncepte.

Se pri ustvarjanju pogosto zatekate v svojo otroštvo? Kaj ste radi brali kot otrok in kakšni so vaši spomini na otroštvo? Kdo so bili vaši najljubši literarni junaki in ali ta povezava še danes vpliva na vaše dojemanje otroškega sveta? Vas usmerja pri pisanju?

Otroštvo pusti neizbrisljivo sled, v veliki meri nezavedno, ki pa je kljub temu vedno prisotna in se kaže v tem, kaj počnemo in kaj pišemo. V moji literaturi pokrajine in sinestetični priklici (vonji, barve, zvoki, okusi, tip) v veliki meri izhajajo iz obdobja otroštva. Kot otrok sem najprej bral zgodbe o svetnikih, saj sem živel v zelo religioznem okolju. Kasneje sem bral klasike otroške literature, mitološke zgodbe in stripe. V tistem obdobju sem dostopal do poezije preko glasbe, in sicer preko pesmi, ki so se prepevale v cerkvi, pa tudi preko popularnih pesmi in kantavtorjev, ki so uglasbili različne pesnike. V najstništvu sem začel iskati bolj konsistentno literaturo: roman, pravljico in sodobno poezijo. Oboževal sem avantgardne avtorje: generacijo 27, dadaiste, futuriste.

Že dolga leta gojite stike z mladimi bralci. Najbrž obstajajo otroci, ki ste jih pred leti navduševali za branje in so danes že starši. Se vam zdi, da se otroci spreminjajo? Kako se vaša današnja publika razlikuje od otrok pred dvajsetimi, tridesetimi leti? Kako odrasli kot družba vplivamo na (svoje) otroke?

Glede branja in delitve literarnih izkušenj ne vidim nazadovanja, pač pa napredovanja. Ustvarili smo kulturo deljenja zgodb in umetniških čustev v razredu in v knjižnici in tega je vedno več. To je napredek. Pomen literarnega branja na oblikovanje lingvistične, pa tudi emocionalne in eksistencialne zavesti pridobiva na veljavi. Negativna plat pa je, da nas oblegajo nove tehnologije, ki jemljejo čas in privlačnost tihi literaturi, toda prav zaradi tega ji dandanes posvečamo več pozornosti. Otrok, ki se je med branjem knjige zmožen potopiti v tišino in kasneje to izkušnjo deliti s svojimi prijatelji, ustvarja zaklad v svojih možganih, v svoji psihi.

*»V tem smislu in v svetu, v katerem živimo, ki je vedno bolj turbokapitalističen in tehnokratski, je zahtevati literaturo in v njej/od nje poskušati živeti zame že politično dejanje samo zase«, pa pravi **Beñat Sarasola**, ki je Slovenijo prvič obiskal leta 2012. Dejstvo, da ste bili rojeni v osemdesetih letih, je zaznamovalo tudi vašo poezijo. V enem od tekstov iz vaše prve knjige *Kaxa huts bat [Una caja vacía]* (2007) govorite o tem, da s(m)o mladi na točki, ko se je zgodovina že končala, umetnost pa so pokončali naši predniki. Na podlagi česa ste osnovali to prepričanje? Zakaj vztrajate v literaturi, čeprav se zdi absurdno? Se ne bi raje lotili česa bolj konkretnega, npr. vozili letalo, če smo lahko malce sarkastični? Mogoče pa bi vseeno morali za primerjavo izbrati bolj konkreten poklic, ki ga ne moremo opravljati med oblaki ...*

Sarasola: To je ironična pesem, v kateri sem se posmehoval nekaterim postmodernističnim mantram (koncu zgodovine, umetnosti ...), ki so nekoliko patetične. Z današnje perspektive, po krizi iz leta 2008, se te ideje zdijo še bolj smešne. Po drugi strani je pesem tudi ironična kritika načina življenja, za katerega so »programirali« mojo generacijo, in tistega malo maneverskega prostora, ki so nam ga poskušali pustiti. Gre tudi za kritiko očetovstva. V tem smislu je v svetu, ki je vedno bolj turbokapitalističen in tehnokratski, poskušati preživeti od literature že samo po sebi politično dejanje.

Vaš pesniški jezik se odmika od običajnega in ustaljenega, ruši slovnična in sintaktična pravila in se zateka k ironiji. Se strinjate s to ugotovitvijo ali menite, da gre za prazne oznake, ki v današnjem svetu poezije, kjer je, vsaj kar se tiče forme, dovoljeno tako rekoč vse, niso več primerne? Bi lahko enako rekli za vsebinske oznake? Kako bi vi opisali svoj slog in vsebino pesmi?

Sarasola: Moji dve objavljeni zbirki se med seboj precej razlikujeta. V prvi zbirki je poezija bolj direktna in pripovedna, medtem ko je v drugi več oblikovnih kršitev, kot pravite. Mislim, da morajo biti oblikovne kršitve podrejene vsebini in obratno, kar pomeni, da mora pesem sama klicati po oblikovnih variacijah. Sploh me ne zanimajo oblikovno vnaprej izdelane pesmi, prav tako ne tiste, ki ne prepvašujejo pesniškega jezika, ki ga uporabljajo. Prepričan sem, da ni vnaprejšnjega recepta. Drži pa, da je veliko poezije dandanes napisane z namenom, da se jo bo recitalo ali vključilo v prireditve v živo, kar pojasnjuje tendenco po poenostavljanju forme in bolj direktni poeziji. Zdi se mi prav, da se zahteva tudi določena mera eksperimentiranja in lingvistične zavesti, sicer bomo zapadli v zljajnane in prenapihnjene oblike.

Ste tudi literarni kritik. Bi to delo opisali kot ustvarjalno (še posebej v primerjavi s pisanjem pesmi)? Vam je pisanje kritik pomagalo pri lastnem ustvarjanju?

Sarasola: Skušam povsem ločiti različna področja svojega dela, vsaj kar se tiče pisanja. Pri pisanju morata biti tekst in izraz tista, ki ukazujeta in pri tem raznorazni priročniki, teorije ipd. nimajo kaj početi. Če delaš kot literarni kritik, ti to lahko koristi pri razvijanju bralske in analitično literarne spretnosti, kar tvojo literarno kulturo neizmerno obogati. Kljub temu menim, da je pisanje po predpisanih formulah velika napaka. Po drugi strani pri delu literarnega kritika ni veliko prostora za kreativnost, kar je še bolj očitno v univerzitetnih kritikah, ki so vse bolj obsežne in absurdne in iščejo določeno mero scientizma preko *peer review* revij ipd. Literarni esej se mi zdi bolj zanimiv z vidika kreativnosti, toda v univerzitetnem okolju se ga zavrača, ker ne služi v produktivističnih kareriah, v katere se vpletamo.

V baskovščino ste prevedli roman Philipa Rotha Nemesis. Kako ste se znašli kot prevajalec v jezik, ki ga bere le peščica? Kaj menite o prevajanju vaših pesmi v slovenščino?

Sarasola: To ni prvi Rothov roman, ki je bil preveden v baskovščino. Nagore Tolosa je pred mano prevedel *Indignation (Ogorčenje)*, ki je izšel pri isti založbi (Meetok). Ti prevodi so nastali v obdobju, ko so se nekatere založbe zavzemale za izdajanje kakovostne sodobne literature v baskovščini istočasno s prevodi v španščini. Mislim, da je to znak normalizacije jezika, in upam, da se bo v prihodnosti ta praksa še okrepila. Prevod je nekaj ključnega in čudovitega za literaturo. Pred kratkim sem prebral, da brez prevoda svetovna književnost ne bi obstajala, s čimer se popolnoma strinjam. Prevod omogoča dialog med različnimi kulturami in literaturami. Po izobrazbi sem komparativist in na tem področju je prevod ključnega pomena. Zdi se mi zelo zanimivo dati prevode v pregled drugim prevajalcem, ki lahko dajo delu drugo perspektivo, ki je lahko celo zanimivejša od avtorjeve. Nisem eden tistih, ki menijo, da je prevod lastnega dela vedno najboljši prevod.

Zdi se, da dandanes (baskovske) poezije ne bere nihče. Ibon Egaña Etxeberria v svojem pregledu panorame sodobne baskovske poezije, ki je s prevodi sedmih baskovskih pesnikov (tudi vaših pesmi) lani izšla v reviji Sodobnost, omenja sodobnega avtorja Josebo Sarrionandio, ki je v eni svojih pesmi obudil prvega pesnika, ki je pisal v baskovskem jeziku, Bernata Etxepareja, in si zamislil srečanje z njim. Ko sta se pogovarjala o sodobni baskovski poeziji, mu je Sarrionandia pojasnil: Baski (z izjemo tebe, bralec) / ne berejo poezije, / videti je, da raje gledajo ETB / in kot turisti potujejo / v tople kraje. Se vam zdi, da se baskovska poezija srečuje s specifičnim problemom ali je to univerzalni problem?

Igerabide: Res je, da se bere malo poezije tudi v Španiji. V svetovnem kontekstu je skupnost bralcev poezije zelo zvesta, čeprav je še vedno v manjšini. To je za poezijo nekaj običajnega in to se dogaja tudi z drugimi umetnostmi. Zato me ne skrbi, da ljudje gledajo televizijo, namesto da bi brali poezijo, ker je to izgubljena bitka. Vedno bodo obstajali ljudje, ki v svojem življenju poezijo potrebujejo. Poleg tega obstajata dva kraja, kjer je poezija zelo učinkovita za vsakega človeka: šola in postelja. V šoli ima vsak profesor, ki dela s poezijo in mu je to vsaj malo pri srcu, zagotovljen uspeh in dobre pedagoške rezultate. Kar se tiče postelje pa vsak starš ve, da dobro izbrana pesem najde pot v otrokovo dušo, jo potolaži ali v njej prebudi občutke ali upanja na tak način, kot je ne more nobena druga oblika izražanja, mogoče edino glasba. Nenazadnje je poezija učinkovita tudi v ljubezni; nič ni namreč primernejšega od poezije, ko želiš izraziti ljubezenske občutke.

Sarasola: Mislim, da gre za univerzalni problem. Res je, da baskovska poezija še težje doseže bralce, ker je v primerjavi z evropskimi literaturami z veliko tradicijo majhna, ampak mene skrbi nekaj drugega: izgubljanje bralskih navad, ki so ključne za razvoj kritiške zavesti. Pred kratkimi sem bral italijanskega filozofa Franca Beardija »Bifa«, ki je povedal nekaj, kar je hkrati zanimivo in zaskrbljujoče: kultura pisanja je omogočila kritično mišljenje, ker je pisan jezik v resnici ponujal čas in možnost natančnega analiziranja nekega sporočila, premišljevanja ipd. V vizualni kulturi, ki je vse bolj kaotična, pa je to vedno težje doseči, ker kritično mišljenje izgublja pomen. Najbolj me skrbi prav ta izguba tradicije kritičnega branja, izguba kar se da široke in inkluzivne literarne tradicije. V tem oziru se mi zdi, da baskovska literatura ni v tako slabem položaju. Mislim, da imamo v primerjavi z drugimi nezanemarljivo število bralcev.

Kakšno predstavo sta si ustvarila o naši državi? Bi jo lahko kako primerjala z Baskijo?

Igerabide: Slovenija je zelo prijetna država. Ljudje so mi, glede na moje izkušnje, zdijo resni in delavni, tako kot v Baskiji. Tudi prostor za veselje in smeh se vedno najde. V tem oziru se počutim kot doma. Celo v geografskih značilnostih je veliko podobnosti (gore, gozdovi). Približno toliko prebivalcev, kot jih ima Baskija, ima Slovenija in se srečuje s podobnimi prednostmi in slabostmi jezika, ki ga govori manjše število ljudi.

Sarasola: V Sloveniji sem bil prvič leta 2012, in sicer na seminarju mladih evropskih pesnikov, ki ga je organiziral Brane Mozetič. Takrat sem se imel odlično. Čeprav morda zveni klišejsko, se mi je Slovenija zdela prečudovita. Ljubljana sem mi je

vtisnila v spomin kot mesto, v katerega bi se lahko takoj preselil. Če se zapelješ z avtom iz mesta, lahko vidiš vse te prostrane gozdove in gore ... To je bila nepozabna izkušnja. Zelo mi je ostalo v spominu potovanje z vlakom iz Ljubljane na Dunaj. Baskija in Slovenija sta si si na nek način podobni. Obe imata gorato, a hkrati zeleno pokrajino in obe sta med velikimi evropskimi kulturami del manjšinskega jezika in kulture.

Če bi lahko izbrala samo eno svoje delo, po katerem bi si vaju naj zapomnili kot literata, katero bi izbrala in zakaj?

Igerabide: Izbral bi najboljše odlomke iz svojih del. Če pa že moram izbrati eno samo delo, bi to bilo *Ur: libro de lluvia..* Gre za delo, v katerega je vpletena moja celotna družina in veliko prijateljev, odraslih in otrok. Gre za knjigo recitiranih in petih besedil, nekakšno zborovsko knjigo, saj je pri njenem recitiranju sodelovalo veliko ljudi. Je raznolika v smislu umetniškega izraz: gre za pravljico v prozi, ki je prepletena s poezijo, glasbo, recitali in dramatizacijo ... Zame je bila to ena od najlepših izkušenj doslej.

Sarasola: Upam, da jo bom še napisal (op. pesem)! Tako težko mi je izbrati eno samo ...